

Gezakt en dan? Een 'examen-tussen-jaar'...

Er zijn berichten verschenen over het percentage leerlingen dat voor het havo-examen is geslaagd. Die gaan in de richting van de 98, 99%, maar mogelijk gelden ze alleen voor bepaalde regio's, zoals het Noorden. Dan valt het volgende bericht van de Friese Poort in Sneek wel echt op:

"Havo-leerlingen die blijven zitten in het vierde of vijfde leerjaar komen bij de afdeling Economie en Administratie van de Friese Poort in Sneek in aanmerking voor het versnelde hbo-traject¹."

Je kunt je afvragen of het nog wel zin heeft om hiervoor een werving te starten, als het gaat om degenen die niet nog een keer havo-5 willen doorlopen. Maar ja, mogelijk zijn er ook toch leerlingen die wel weer de examenklas mogen doen en die door alle ontwikkelingen een stuk onzekerder zijn geworden en kiezen voor de route naar het hbo via het verwerven van een mbo-diploma...

Breder trekken discussie rond 'gezakte havisten en vwo'ers'

We willen dit thema toch wat breder trekken. Er is veel aandacht gegeneerd voor degenen in het mbo en hbo n t niet kunnen afstuderen. Laten we hopen dat dit een eenmalige situatie blijft. Wat wel structureel in ons systeem zit en blijft, is het zakken voor het havo- of vwo-examen. We weten ook dat er bij een her-inschrijving voor de huidige school geen sprake is van een optie om het jaar daarop alleen nog aandacht te besteden aan het repareren van vakken die niet zijn gehaald².

Route via het 'vavo'

Echter, voor een dergelijke aanpak kennen veel mbo-instellingen een havo/vwo-afdeling (vavo) waaraan de leerling (zeker als hij of zij 16 of 17 is) op eigen verzoek kan worden 'overgedragen'. Daarbij kan per vak worden geleerd, met een school- en centraal examen (afhankelijk van het vak). Maar daarbij is geen sprake van een vorm van compensatie tussen vakken. Er dienen in zo'n geval alleen maar voldoende te worden behaald. De eerdere resultaten mogen wel worden meegenomen.

Het gaan volgen van deze route is dus een kwestie van afwegen, door de leerling zelf en de ouders, gelet op de situatie en het doel. Overigens kan er ook nog worden gekozen voor het doen van staatsexamens, maar dat is toch wel een heel specifieke situatie met een duidelijk andere aanpak.

Toch een andere leerweg ontwerpen...

De vraag is of we kunnen gaan bezien, met de ervaringen die worden opgedaan met jongeren die nu een examen niet kunnen afronden, of er niet een andere leerweg is te bedenken voor degenen die voor de eerste keer stranden aan het eind van de vo-opleiding - zeker als het om een beperkt deel van het examen gaat.

In veel landen kan een opleiding in het voortgezet onderwijs op verschillende manieren en niveaus worden afgerond, met een portfolio waaraan een jongere bepaalde rechten voor de doorstroom kan ontlenen. In Nederland is het in principe 'alles of niets'.

Zeker, daarbij is het hebben van een stevige greep op de kwaliteit van belang, net als dat de vervolgoedingen kunnen uitgaan van een 'vaststaande inhoud, vormgeving, borging en voldoen aan de wensen van de hogescholen en universiteiten'.

¹ Het gehele bericht is als bijlage opgenomen.

² Degenen die nu zijn gezakt, zullen waarschijnlijk veelal hun tweetal 'verbeterings-mogelijkheden' hebben ingezet. In dat geval komen ze daarvoor 2021 niet meer in aanmerking – op is op...

Maar eenmaal daar aangekomen, worden nieuwbakken studenten geconfronteerd met een waaier aan mogelijke routes, allemaal met een eigen insteek en verantwoordelijkheid als het gaat om de route naar een volgend diploma. Zij kunnen zich vervolgens afvragen hoe de 'correlatie' met de vooropleiding is vast te stellen en wat relevant is voor wat...

Kan het dus anders...

Het bezien of het 'anders kan', is in die zin totaal niet onzinnig. Misschien kan daarvoor een combinatie worden gebruikt van het Sneker voorstel en het doen van een constructie via het 'vavo' waarbij alles voldoende moet worden afgerond. Die gedachte is absoluut niet nieuw, want reeds in 2007 werd in een Lica-rapport bij een onderzoek voor de Onderwijsraad dienaangaande een aantal voorstellen gedaan³. Ook is in een andere context al eens gesuggereerd om voor die groep leerlingen een extra examenmoment in januari te hebben, om daarmee tussentijds bij een hbo-opleiding te kunnen instromen.

Voor- en aanzetten

We nemen in deze nieuwsbrief een aantal zaken van de genoemde gedachten mee, als een voorzet aan 'de maatschappij'. Het gaat hierbij om een ruwe schets, zonder te bezien welke drempels er zoal kunnen opduiken en voor welke details nog van alles moet worden uitgedacht. In het kader van het flexibiliseren van het gehele systeem past dit ook prima, want tot nu toe zijn er wel experimenten en pilots, maar die zijn vaak gericht op specifieke doelgroepen zonder meteen vanaf de start te bezien wat daarvan elders in het stelsel valt te gebruiken.

Remake van het stelsel op basis van 'fases'

Het zijn dus aanzetten. Maar het is ook tijd voor het gaan nadenken over een 'remake', dus alles in samenhang beschouwende. Het gaat om digitalisering, het werken in kleine groepen, de roep om meer 'soft skills' in opleidingen... en zelfs om hbo-opleidingen uit te dunnen en te stoppen met het volproppen met allerlei zaken die kennelijk 'van buitenaf' worden opgelegd. Het betekent dat een opleiding nog meer dan nu het geval is, moet worden gezien als een fase in het leven van iemand, om een basis te leggen voor de toekomst, het kunnen bijdragen aan de vernieuwing van een loopbaan, het weerbaar maken voor veranderingen en het laten zien dat er ruimte moet zijn voor het aanpassen van de persoonlijke mogelijkheden aan 'de omgeving', in welke vorm dan ook.

Dus een vierde optie voor gezakte jongeren

Het uitgangspunt is dat met een jongere die is gezakt voor het examen, wordt bezien wat het beste scenario is voor het volgende leerjaar. Het kan best leiden tot het gewoon overdoen van het gehele eindexamenjaar of het overstappen naar een vavo-opleiding dan wel het zich naast andere werkzaamheden voorbereiden op staatsexamens.

Daaraan willen we nu een vierde optie toevoegen. Die houdt in dat een leerling op basis van een gezamenlijke analyse van de situatie en de mogelijkheden die zich voordoen, een programma volgt dat zich richt op het behalen van het eindexamen in combinatie met de voorbereiding op de vervolgopleiding.

De aanpak is er niet op gericht om daarmee al een groot deel van het eerste hbo-leerjaar te doen. Het gaat er vooral om dit te zien als een kans die wordt geboden teneinde een volwaardig 'examen-tussen-jaar' te organiseren. De leerling kan zich sterker maken voor het vervolg, met meer kans op studie- en studentsucces.

Voorstel voor een 'examen-tussen-jaar': combinatie van vo-hbo-mbo-werkveld

Het voorstel bestaat uit twee componenten: de voorbereiding en de inhoud/uitvoering.

Vorbereiding

- Er wordt samen met de leerling, de ouders, de school, de hogeschool en andere betrokkenen (onder meer een mbo-instelling) besloten een overeenkomst te sluiten voor het 'examen-tussen-jaar', inclusief een aantal afspraken over de bekostiging.
- Er wordt een programma vastgesteld dat uiteraard gericht is op het behalen van het eindexamen, op basis van de zaken die al eerder zijn gedaan en behaald, en waarbij wordt bezien welke onderdelen extra aandacht nodig hebben.

³ Zie voor het gehele rapport de scan ervan op <http://www.leidoacademy.nl/nieuwsbrieven-stukken/>

- Er vindt een analyse plaats van de eerdere opbrengsten van de keuzebegeleiding, de studie-keuzecheck en andere activiteiten waaruit duidelijk wordt wat de beste vervolgopleiding is en in welke vorm.
- Er worden afspraken gemaakt over het opnemen in het programma van activiteiten die gericht zijn op het hbo. Daarbij wordt ook gekeken naar de keuzebegeleiding, de oriëntatie op het hbo, de extra onderdelen die nodig zijn, enz.
- Er vindt een her-inschrijving plaats bij de vo-opleiding, met een aanvullende niet-formele regeling voor de activiteiten die zijn gericht op de vervolgopleiding en waaraan een hogeschool een bijdrage levert.
- Op basis van deze specifieke constructie worden alleen de onderdelen van de vo-opleiding opgenomen, samen met ondersteunende activiteiten, die nodig zijn om het examen te halen. Het betekent dat voor deze specifieke groep beide examenjaren als het ware worden samengevoegd, alleen voor degenen die op basis van de analyse van de oorzaken voor het gezakt-zijn hiervoor in aanmerking komen, in een formele context.

Inhoud en uitvoering

- Op basis van de afspraken en de overeenkomst is er een programma voor het gehele schooljaar. Daarbij wordt een bepaalde flexibiliteit beoogd, aangezien de focus ligt op het behalen van het eindexamen, met het opnemen van de vakken, onderdelen e.d. die daarvoor nodig zijn.
- Er zitten onderdelen in die gericht zijn op het hbo. Dat kunnen modules zijn die door een hbo-opleiding worden aangeboden aan a.s. studenten die bepaalde deficiënties hebben.
- Er kan een extra vak binnen of buiten het profiel aan worden toegevoegd, zonder formele eisen te stellen aan het behalen ervan, het meedoen aan het centraal eindexamen e.d.
- De leerling kan bij de mbo-instelling het Keuzevak Voorbereiding HBO volgen. Daaraan kunnen andere keuzedelen worden toegevoegd, afhankelijk van de vervolgopleiding.
- Er kunnen activiteiten worden opgenomen waarbij de leerlingen binnen een speciaal project samenwerken met studenten in het eerste jaar van een aantal hbo-vervolgopleidingen. Het doel is om mede-leerlingen die zich voorbereiden op de formele studiekeuzecheck te ondersteunen, binnen de eigen school, samen met decanen, mentoren en studiebegeleiders.
- Er kan worden gezien of in dit jaar gedurende een korte periode kan worden meegelopen met een student die een stage doet binnen het werkveld waarvoor de leerling belangstelling heeft.
- Vanuit de hogeschool is hiervoor een speciale organisatie beschikbaar. In samenspraak met OCW dient te worden gezien of er, gelet op de ervaringen die nu worden opgedaan, een geoormerkt budget voor beschikbaar wordt gesteld. Daarbij speelt mee dat alle stakeholders op lokaal en regionaal niveau een plek in deze aanpak krijgen.

Van idee naar realiteit

Het hier aangedragen idee komt dus mede voort uit de 'schokgolf' die nu door onderwijsland gaat. Ook worden we met z'n allen met de neuzen op allerlei feiten gedrukt, eerst met de noodzaak om op basis van de eerder opgedane ervaringen razendsnel aan het improviseren te slaan en nu om met de afspraken en regels die er zijn, te bezien hoe het onderwijs toch 'gewoon' door kan gaan. Maar betekent het dat als alles meer mag, we ook terugkeren naar het oude normaal? Zal het net zo zijn als bij het vliegen: het mag weer en over enige tijd zal blijken dat de 'pretvluchten' nog meer dan voorheen een tegenwicht vormen voor het dagelijkse bestaan – zolang als het nog kan, voor het volgende virus z'n entree doet?

De roep om een brede discussie over de vormgeving, inrichting, fasering en vooral inbedding in een dynamische loopbaan is luider aan het worden. Wordt het een onderwerp voor de verkiezingen in 2021? Wordt dan gekeken naar de uitgaven, de rol van studenten, de noodzaak om te blijven leren, het karakter van een onderwijsinstelling, de verbindingen tussen landelijke afspraken en lokale uitwerkingen en alle andere zaken die 'scholing' een meer transparante positie geven in het landschap met aanbieders en vragers?

Als het gaat om de beroepskolom, met als kern mbo-4/Ad/Bachelor, willen we in oktober 2021 de voor dit jaar geplande Tweedaagse van de Beroepskolom gebruiken voor een aantal discussies op die punten. We houden u op de hoogte.

Bijlage

SNEEK - Havo-leerlingen die blijven zitten in het vierde of vijfde leerjaar komen bij de afdeling Economie en Administratie van de Friese Poort in Sneek in aanmerking voor het versnelde hbo-traject.

Dit houdt in dat een opleiding in de richting Financieel Administratieve beroepen, Office- en managementsupport of Marketing, Communicatie & Eventmanagement binnen twee jaar afgerond kan worden.

Meerdere havo-leerlingen zitten niet helemaal op hun plek in de schoolbanken. Ze zijn op zoek naar uitdaging en houden er niet van om stil te zitten. Het onderwijs gericht op de praktijk binnen de afdeling Economie en Administratie biedt uitkomst voor deze leerlingen. De afwisseling van stage, (praktijk)projecten en beroepsgerichte theorievakken zorgt voor de gezochte uitdaging en vormt bovendien een uitstekende basis voor een hbo-opleiding in economische richting.

Een havo 4 of 5 leerling met het profiel Economie en Maatschappij is toelaatbaar voor het versnelde hbo-traject. Hierbij is flexibele instroom gedurende het schooljaar mogelijk. Dus ook als tijdens leerjaar 4 of 5 blijkt dat een leerling het niet gaat redden, is het mogelijk om tussentijds in te stromen.

In de eerste weken na de instroom zal de leerling het eerste leerjaar versneld afronden. De focus ligt hierbij op het opdoen van beroepsgerichte kennis en projectmatig werken. Na deze inhaalslag volgt instroom in leerjaar 2. In dit leerjaar vinden diverse examens plaats en wordt de student door middel van projectmatig werken in de praktijk voorbereid op de stage en examinering in jaar 3. Leerjaar 3 bestaat voor de helft uit stage, waarbij het mogelijk is om een deel van deze stage in het buitenland te lopen. De overige tijd in leerjaar 3 wordt besteed aan examinering en voorbereiding op de doorstroom naar het hbo.

Naast het reguliere onderwijs is het voor de student mogelijk om zijn of haar kennis te verdiepen of verbreden. Door middel van keuzedelen zoals toerisme & recreatie, mode, ondernemerschap, vormgeving, internationalisering, interne evenementen en voorbereiding HBO krijgt een student de kans om kennis en vaardigheden op te doen op een gebied dat past bij zijn of haar interesses. Daarnaast kan dit de doorstroom naar een hbo-opleiding vergemakkelijken.

Een havo-4 of -5-leerling kan zich aanmelden voor het versnelde hbo-traject binnen de afdeling Economie & Administratie via de website van ROC Friese Poort.